

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Tomáše Foltase a JUDr. Jaroslava Hubáčka v právní věci žalobce: **Ing. arch. M. S.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 6. 2014, č. j. 8 A 71/2013 - 279,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 30. 6. 2014, č. j. 8 A 71/2013 - 279, bylo rozhodnuto, že se žalobci (dále jen „stěžovatel“) nepřiznává osvobození od soudních poplatků a byl zamítnut jeho návrh na ustanovení zástupce. Městský soud v odůvodnění usnesení uvedl, že u stěžovatele nejsou dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků, neboť po podání žaloby měl čistý měsíční příjem ve výši kolem 23.000 Kč, což mu i po úhradě jeho pravidelných výdajů bez větších potíží umožňovalo uhradit soudní poplatek za žalobu v částce 2.000 Kč. Proto stěžovatel nesplňuje zákonné předpoklady pro přiznání osvobození od soudních poplatků. V důsledku toho, že stěžovatel nesplňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků, nebyly splněny ani podmínky pro ustanovení zástupce podle ust. § 35 odst. 8 s. ř. s.

Proti tomuto usnesení podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost, kterou opakovaně doplnil. V kasační stížnosti poukazoval na nezákonnost usnesení městského soudu, resp. jeho postupu. Městský soud mu měl dát možnost vyjádřit se k věci před vydáním rozhodnutí. Podle stěžovatele byl porušen právní řád, jakož i jeho práva.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s ust. § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a přitom neshledal vady uvedené v odstavci 4, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem v řízení o kasační stížnosti. Za situace, kdy předmětem přezkumu je usnesení o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků, by trvání na uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost a na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému, vedlo by k popření smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv. K tomu srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 7. 2012, č. j. 4 Ads 66/2012 – 22, ze dne 31. 10. 2012, č. j. 4 As 64/2012 – 14, ze dne 10. 7. 2014, č. j. 7 As 47/2014 – 22, ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 – 37, ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 – 77, ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 – 37, ze dne 10. 7. 2014, č. j. As 47/2014 – 22, a ze dne 25. 4. 2007, č. j. 9 As 3/2007 – 77 (všechny dostupné na www.nssoud.cz).

Osvobození od soudních poplatků představuje procesní institut, jehož účelem je ochrana účastníka, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“).

Podle ust. § 36 odst. 3 věta první a druhá s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.

Úprava osvobození od poplatkové povinnosti představuje jednu ze základních součástí práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Je proto třeba vždy pečlivě zkoumat, zda jsou pro osvobození od soudních poplatků splněny zákonné podmínky. Obdobně tomu je i v případě podmínek pro ustanovení zástupce. Vždy je to však žadatel, kdo musí uvést skutečnosti, které osvobození od soudních poplatků odůvodňují. Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, publikovaném pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil, že „*povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.*“ (srov. obdobně např. rozsudek ze dne 3. 8. 2011, č. j. 2 Afs 36/2011 – 81). Soud tedy z vlastní iniciativy nezjišťuje majetkové poměry žadatele, ale hodnotí informace, které mu žadatel sdělí, popř. jej vyzve, aby potřebné skutečnosti doplnil a vysvětlil nesoulad mezi nimi (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2011, č. j. 8 Afs 50/2010 – 91). Při hodnocení majetkových poměrů žadatele je třeba zohlednit nejen výši jeho příjmů a množství disponibilních finančních prostředků, ale rovněž jeho možnosti si tyto prostředky opatřit. Rozhodnutí o žádosti pak musí vždy vycházet z konkrétního posouzení naplnění výše uvedených podmínek a musí odpovídat tomu, aby žadateli nebylo jen pro jeho majetkové a

pokračování

sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo. Osvobození od soudních poplatků je proto možno přiznat pouze osobě, která objektivně není schopna soudní poplatek zaplatit a nemá jinou možnost, jak se domoci svých práv než cestou soudní. Soud při rozhodování o osvobození od soudních poplatků přihlíží nejen k majetkovým poměrům žadatele, ale také k výši soudního poplatku. Zhodnocení všech rozhodných okolností, které vypovídají o poměrech žadatele, je věcí úvahy soudu a promítá se do jeho závěru, zda je žadatel s ohledem na své poměry schopen soudní poplatek zaplatit. Pro podporu výše uvedených závěrů srv. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 8. 2013, č. j. 9 As 66/2013 - 15.

Výše uvedeným způsobem postupoval i městský soud. Vycházel z informací sdělených stěžovatelem, z nichž vyplývá, že v době podání žaloby se jeho čistý měsíční příjem pohyboval ve výši cca 23.000 Kč a výdaje činily cca 11 až 14.000 Kč. To mu podle městského soudu bez větších potíží umožňovalo uhradit soudní poplatek za žalobu ve výši 2.000 Kč. Městský soud se majetkovými poměry stěžovatele podrobně zabýval a jeho aktuální majetkovou situaci ve vztahu k výši soudního poplatku důsledně vážil a postupoval tak zcela v intencích ustálené soudní judikatury. Nejvyšší správní soud v žádném případě nehodlá nijak zlehčovat finanční situaci stěžovatele, nicméně za dané situace neshledal v hodnocení majetkových poměrů městským soudem ve vztahu k nároku na osvobození stěžovatele od soudního poplatku žádné pochybení.

Ve vztahu k žádosti o ustanovení zástupce městský soud správně odkázal na ust. § 35 odst. 8 s. ř. s., podle kterého lze ustanovit navrhovateli zástupce, kterým může být i advokát, pokud jsou splněny předpoklady, aby navrhovatel byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv. Z citovaného ustanovení vyplývá přímá návaznost splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků podle ust. § 36 odst. 3 s. ř. s. na možnost ustanovení zástupce podle ust. § 35 odst. 8 s. ř. s. Jak již Nejvyšší správní soud uvedl např. v rozsudku ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77 *„přiznané osvobození od soudního poplatku je výchozím předpokladem pro prominutí dalších nákladů řízení. (...) Stejně tak jako osvobození od soudních poplatků, tak i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků tak vylučuje i právo na bezplatné zastoupení.“* Vzhledem k tomu, že městský soud oprávněně neshledal podmínky pro osvobození stěžovatele od soudních poplatků, nebyla splněna ani podmínka pro ustanovení zástupce soudem ve smyslu ust. § 35 odst. 8 s. ř. s.

Podle Nejvyššího správního soudu městský soud v daném řízení respektoval i všechna procesní práva stěžovatele a postupoval v souladu s právní úpravou. Z právní úpravy explicitně nevyplývá povinnost seznámit účastníka řízení s podklady pro rozhodnutí o žádosti o osvobození od soudních poplatků nebo o žádosti o ustanovení zástupce. Nelze tedy dospět k závěru, že by došlo k porušení zákona či práv stěžovatele, jak bylo tvrzeno v kasační stížnosti.

S ohledem na výše uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle ust. § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl. Ve věci rozhodl v souladu s ust. § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků náhradu nákladů nepřiznal, protože stěžovatel v řízení úspěch neměl a ministerstvu vnitra žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. září 2014

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu